

Аналітична довідка

Співробітництво України та Республіки Казахстан: Міждержавний діалог та медіапредставлення України

Виконали: Чепурко Вероніка, Ключєва Ольга, Харченко Надія, Калініченко Анастасія, Зимай Артем.

1. Загальний стан співробітництва України та Казахстану: пріоритетні напрями співпраці. (Чепурко Вероніка)

Політичний діалог:

Казахстан офіційно дотримується політики нейтралітету щодо російсько-української війни, не визнає тимчасово окуповані території України, однак залишається обмеженим союзницькими зобов'язаннями в межах ОДКБ та тісними економічними зв'язками з РФ. Це зумовило зниження обсягів двосторонньої торгівлі та інтенсивності політичних контактів після 2014 року. Водночас дипломатичні відносини між Україною та Казахстаном збережені, а політичний і економічний діалог триває. На сучасному етапі двосторонні відносини характеризуються стабільністю та наявністю потенціалу для переходу від переважно торговельної взаємодії до стратегічного економічного партнерства. Україна здебільшого розглядає Казахстан не лише як торговельного партнера, а як союзника у формуванні спільних виробничо-логістичних ланцюгів, орієнтованих на ринок ЄС, а також у диверсифікації транспортних і ресурсних маршрутів з метою зменшення залежності від транзиту через територію РФ.

Економіка та промисловість:

Ключовим пріоритетом співпраці є створення на території України спільних підприємств за участю казахстанського капіталу. Такий формат забезпечує казахстанським виробникам спрощений доступ до ринку ЄС у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а Україні - залучення інвестицій, розвиток промислової бази та зростання доданої вартості. Взаємодія доступу України до європейського ринку, її інженерного та виробничого потенціалу з ресурсною базою Казахстану та його конкурентними енергетичними можливостями створює передумови для спільного виробництва продукції з високою доданою вартістю. Найбільш

перспективними галузями є металургія, хімічна промисловість, машинобудування та переробка аграрної продукції.

Критичні мінерали та стратегічна сировина:

Окремим стратегічним напрямом є співробітництво у сфері критичних мінералів і стратегічної сировини. Україна та Казахстан володіють значними запасами титану, урану, рідкоземельних металів та інших ресурсів, попит на які зростає у зв'язку з трансформацією глобальних виробничих ланцюгів. Реалізація спільних проектів з розвідки та глибокої переробки сировини в Україні за участю казахстанського капіталу дозволить інтегрувати обидві держави у ланцюги постачання для високотехнологічних галузей ЄС і США.

Логістика та транспорт:

Важливим пріоритетом залишається розвиток транспортно-логістичного співробітництва. Казахстан зацікавлений у диверсифікації експортних маршрутів в обхід території РФ, Україна - у посиленні власної транзитної ролі на напрямку Азія–ЄС. Розвиток маршрутів через Кавказ і Чорне море, модернізація портової та залізничної інфраструктури, а також потенційний запуск Зангезурського коридору створюють умови для зростання товарообігу та транзитних доходів. Додатковим фактором може стати можливе підписання мирного договору між Вірменією та Азербайджаном, що відкриє можливості для повноцінного функціонування цього маршруту.

Безпека та оборона:

У сфері безпеки співпраця України та Казахстану має прикладний характер і може охоплювати координацію в протидії тероризму, організованій злочинності, нелегальній міграції, розвиток військового та військово-технічного співробітництва, а також участь у миротворчих ініціативах міжнародних організацій. Таке партнерство здатне сприяти формуванню багатовекторної регіональної моделі безпеки, не обмеженої виключно російськими механізмами впливу.

Загальний стан двосторонніх відносин:

Загальний стан взаємовідносин Казахстану та України є перспективно партнерськими, хоч і є бар'єри з боку Казахстану через зв'язки з РФ.

Основний акцент співпраці ставиться на формуванні спільних виробничо-логістичних ланцюгів, орієнтованих на ринок ЄС, диверсифікації транспортних і ресурсних маршрутів, кооперативна переробка сировини на території України, співпраця у миротворчих ініціативах, а також потенційний розвиток військового співробітництва.

2. Аналіз ключових напрямів двосторонньої співпраці та основні тенденції політичного співробітництва (на глобальному/регіональному/двосторонньому рівнях) + основні проблеми (Калініченко Анастасія)

Аналіз ключових напрямів двосторонньої співпраці (Україна—Казахстан)

Економіка та промисловість. Перспективний вектор — перехід від переважно торговельної взаємодії до кооперації з високою доданою вартістю: створення спільних підприємств в Україні із залученням казахстанського капіталу. Для Казахстану це відкриває можливості виробничої присутності ближче до європейських ринків, для України — інвестиції, модернізацію виробництв, робочі місця та розвиток переробки. Найбільш перспективні галузі: металургія, хімічна промисловість, машинобудування, переробка аграрної продукції.

Критичні мінерали та стратегічна сировина. Окремим напрямом виступає співпраця у сфері критичних ресурсів (титан, уран, рідкоземельні метали тощо) та можливих проєктів із розвідки, видобутку й глибокої переробки. Синергія ресурсної бази та промислово-інженерного потенціалу може посилити інтеграцію обох країн у ланцюги постачання для високотехнологічних ринків ЄС і США.

Логістика та транспорт. Спільний інтерес — диверсифікація транспортних і ресурсних маршрутів із мінімізацією залежності від транзиту через РФ. Пріоритетними є маршрути Азія—Європа через Кавказ і Чорне море, модернізація портової та залізничної інфраструктури, розвиток альтернативних коридорів та підвищення транзитної ролі України.

Безпека та оборона (прикладний формат). Співпраця може мати прикладний характер і включати координацію у протидії тероризму, організованій злочинності, нелегальній міграції, а також участь у міжнародних

безпекових/миротворчих ініціативах. Формат взаємодії стримується загальним геополітичним контекстом, однак зберігає потенціал у “технічних” напрямках.

Основні тенденції політичного співробітництва та сприйняття України (за рівнями)

Глобальний рівень. У межах моніторингу українська тематика в Казахстанських медіа подається як елемент великої міжнародної політики та безпеки: ключовий фокус — війна РФ проти України, дипломатичні ініціативи та дискусії навколо можливих “мирних планів”, позиції США та європейських партнерів, а також переговорні сюжети. Україна фігурує як держава, що бореться за безпеку та територіальну цілісність, а міжнародний контекст підкреслює, що рішення щодо війни формуються у багатосторонньому полі (США—ЄС—РФ та інші актори).

Паралельно присутня лінія, де Україна згадується у зв’язку з санкційним порядком денним (обмеження проти окремих компаній/осіб у межах ширших пакетів), що формує образ складного міжнародного середовища, де безпекові та економічні ризики переплетені.

Регіональний рівень (ЦА—Кавказ—Чорне море—Європа). На регіональному рівні простежується прагматична оптика: Україна розглядається як чинник, що впливає на енергетичну та транспортну стабільність ширшого регіону. Помітні сюжети про ризики для маршрутів постачання та експорту (зокрема енергоносіїв), а також про зацікавленість країн регіону в альтернативних коридорах та уникненні ескалації.

Також у регіональному вимірі відображається прагнення Казахстану зберігати нейтральну позицію та підкреслювати підтримку дипломатичного врегулювання, що узгоджується з його зовнішньополітичним курсом і чутливістю відносин із ключовими партнерами.

Двосторонній рівень (Україна—Казахстан). Двостороннє політичне співробітництво характеризується обережністю та обмеженою публічною динамікою, водночас збереженням дипломатичних контактів. У медійному відображенні Україна для Казахстану — важливий партнер у потенційних економічних і логістичних проєктах, але політичний компонент стримується загальним контекстом безпеки, союзницькими/економічними

зв'язками Казахстану з РФ та прагненням не загострювати зовнішньополітичні баланси.

У підсумку тональність матеріалів про Україну в казахстанських медіа за період моніторингу переважно нейтральна (0), із поодинокими позитивними (+) сюжетами (гуманітарні теми, дипломатія) та негативними (-) — у випадках, коли події зачіпають економічні інтереси Казахстану (енергетика/експорт).

Основні проблеми співробітництва:

1. Геополітичні обмеження: тісні економічні зв'язки Казахстану з РФ та наявні зовнішньополітичні зобов'язання зменшують простір для активізації політичної співпраці з Україною;
2. Зниження інтенсивності контактів і торгівлі у довгостроковій перспективі (після 2014 р.) та обережність у публічних політичних кроках;
3. Логістичні й енергетичні ризики: залежність частини маршрутів/експорту від інфраструктури, пов'язаної з РФ, робить тему України чутливою для економічної безпеки Казахстану;
4. Санкційне середовище та фінансові бар'єри: ризики вторинних санкцій і складність міжнародних розрахунків/страхування знижують темпи бізнес-кооперації;
5. Медійні обмеження та самоцензура: обережне висвітлення війни частиною медіа ускладнює системне просування українських наративів і формування стійкої присутності України в інформаційному просторі Казахстану.

3. Аналіз медіаланшафту Республіки Казахстан: основні медіа (Клюєва Ольга)

- **Радіо Азаттик** - подає події більш відкрито, часто прямо говорить про атаки Росії та жертви серед мирного населення. Це одне з найбільш незалежних медіа.
- **Tengrinews.kz** - велике новинне видання, яке подає інформацію стримано, без емоцій, часто зосереджується на заявах політиків.
- **Zakon.kz** - близьке до офіційної позиції влади, використовує дипломатичну мову, уникає різкої критики Росії.

- **Orda.kz** - публікує більш гострі матеріали, зокрема про громадян Казахстану, які воюють на боці Росії.
- **Bizmedia.kz** - аналізує події з точки зору вигоди або ризиків для Казахстану.

Медіасфера Казахстану розвивається в умовах формального різноманіття медіа, яке супроводжується значним впливом держави на інформаційну політику. У країні функціонують як великі загальнонаціональні онлайн-видання, так і більш незалежні ресурси, але більшість редакцій виявляє обережність, особливо у висвітленні міжнародних питань. Це пояснюється прагненням уникнути загострення стосунків з основними зовнішніми партнерами, зокрема з Росією.

На казахстанські медіа впливає кілька ключових факторів. Перш за все, внутрішня політика держави сприяє створенню атмосфери самоцензури серед редакцій у висвітленні чутливих тем. До того ж вагому роль відіграють тісні політичні та економічні зв'язки з Росією, що стимулює обережність у оцінці її дій. Економічні інтереси країни, особливо в енергетичній сфері, також формують інформаційний контекст, через що новини, пов'язані з війною, часто висвітлюються крізь призму потенційних ризиків або вигод для Казахстану.

Вплив російської пропаганди в казахстанських медіа присутній, але він не є домінуючим. Відверто пропагандистська лексика використовується рідко, однак часто простежується прагнення подати війну як конфлікт між двома сторонами та акцентувати увагу на необхідності мирних переговорів без чіткого визначення відповідальності Росії. Разом із тим у низці публікацій, особливо в незалежних медіа, прямо зазначається, що саме Росія здійснює атаки по території України і що від цього страждає цивільне населення.

Офіційних представників українських інтересів в медіапросторі Казахстану не існує, але є передумови для поширення українських наративів. Це передусім матеріали гуманітарного спрямування, історії про жертв війни, обмін полоненими, а також використання українських і міжнародних інформаційних джерел. Найбільше підтримують такі наративи незалежні онлайн-медіа, які мають ширшу свободу у виборі тем і формулювань.

Загалом медійна сфера Казахстану щодо українського питання вирізняється обережністю та прагненням до нейтральної позиції. Вона не є цілком

проросійською, але й не демонструє відкритої підтримки України. Проте існування незалежних медіа та висвітлення гуманітарних аспектів війни відкриває можливості для доведення української точки зору до казахстанської аудиторії.

4. Імідж України в медіапросторі: основні теми, тенденції, наративи. Проблеми іміджу України в медіапросторі (Зимай Артем)

Основні теми представлення України:

У казахстанських медіа Україна передусім фігурує в контексті повномасштабної війни та її безпосередніх наслідків. Матеріали зосереджені на воєнних діях, ударах по українських містах, жертвах серед цивільного населення та руйнуванні інфраструктури. Значне місце займає дипломатичний вимір — обговорення мирних ініціатив, переговорних процесів і ролі зовнішніх акторів, насамперед США та Європейського Союзу. Окремо висвітлюються гуманітарні сюжети, пов'язані з обмінами полоненими та зусиллями України щодо повернення своїх громадян. Важливою особливістю є також увага до енергетичних питань, де Україна згадується у зв'язку з ударами по російській інфраструктурі, що впливає на інтереси Казахстану. Тематика України в медіа має переважно безпековий і кризовий характер.

Ключові наративи про Україну:

Домінуючим є наратив України як жертви російської агресії, що зазнає значних людських і матеріальних втрат. Поряд із цим формується уявлення про Україну як державу, що наполегливо прагне мирного врегулювання, але змушена діяти в умовах тиску з боку сильніших міжнародних гравців. У гуманітарних матеріалах Україна постає як відповідальний актор, для якого пріоритетом є захист власних громадян і повернення полонених. Водночас у низці публікацій присутній стримано-критичний наратив, де Україна розглядається як фактор регіональної нестабільності через вплив війни на енергетичні та економічні процеси, що безпосередньо зачіпають Казахстан.

Як Україну представляють у медіа:

Образ України в казахстанському медіапросторі є здебільшого нейтрально-інформаційним і позбавленим емоційної оцінки. Україну подають як державу у стані затяжного конфлікту, що одночасно бореться за виживання

і змушена брати участь у складних дипломатичних переговорах. Часто Україна з'являється не як активний ініціатор подій, а як об'єкт рішень і домовленостей між США, ЄС, Росією та потенційними посередниками. Така подача формує образ обмеженої суб'єктності та залежності від зовнішніх політичних процесів, навіть попри згадки про її військову та дипломатичну активність.

Ключові українські стейкхолдери, представлені в медіа:

Найчастіше в казахстанських ЗМІ згадується Президент України Володимир Зеленський як головний політичний представник держави на міжнародній арені. Також фігурують уряд України, РНБО та представники переговорних структур, зокрема у контексті обмінів полоненими. Значну роль відіграють Збройні сили України, які з'являються в матеріалах про воєнні дії та удари по об'єктах на території РФ. Водночас українські стейкхолдери часто подаються через призму заяв іноземних політиків, міжнародних організацій або експертів, що свідчить про опосередкований характер формування іміджу України.

Проблеми іміджу України в медіапросторі Казахстану:

Ключовою проблемою є звуження образу України до виключно воєнної тематики, що не дозволяє побачити країну поза контекстом конфлікту. Україна рідко представлена як самостійний суб'єкт із власними стратегічними ініціативами, що посилює сприйняття її як об'єкта зовнішнього впливу. Негативний відтінок формують і публікації, в яких війна розглядається крізь призму ризиків для економічних та енергетичних інтересів Казахстану. Додатковою проблемою є недостатня присутність українського голосу в медіапросторі, що ускладнює формування більш збалансованого та багатовимірного іміджу України.

5. Рекомендації щодо покращення нашого іміджу в досліджуваній країні, з урахуванням чинників впливу і основних напрямів співпраці, в яких ця країна зацікавлена. (Харченко Надія)

Покращення іміджу України в іноземному медіапросторі має розглядатися як довгостроковий стратегічний процес, а не як сукупність разових інформаційних реакцій на кризові події. В умовах сучасної інформаційної

конкуренції та держава, яка не формує власний порядок денний, неминуче стає заручником зовнішніх наративів. Тому для України ключовим завданням є системна присутність у міжнародних медіа з чітко артикульованою позицією, що базується не лише на моральних аргументах, а й на прагматичних інтересах міжнародної спільноти.

Важливою умовою формування позитивного іміджу є зміна структури медіапредставлення України. Переважання новин воєнного характеру формує образ країни як простору постійної нестабільності, що ускладнює сприйняття України як партнера для співпраці. У цьому контексті доцільно посилювати присутність тем, пов'язаних з економічним потенціалом, технологічним розвитком, реформами, культурою та освітою. Такий підхід дозволяє сформувати багатовимірний образ держави, здатної до розвитку навіть в умовах зовнішнього тиску.

Окрему роль відіграє персоніфікація українського іміджу через конкретних акторів, які виступають носіями експертності та довіри. Постійна присутність українських дипломатів, аналітиків, науковців і представників громадянського суспільства в іноземних медіа сприяє закріпленню України як суб'єкта міжнародних відносин із власною логікою дій. Саме через таких спікерів формується уявлення про рівень політичної культури, інтелектуального потенціалу та відповідальності держави.

Не менш важливим є випереджувальний характер інформаційної політики України. Протидія дезінформації має виходити за межі спростування окремих фейків і трансформуватися у формування стійких альтернативних наративів. Для цього необхідно працювати не лише з новинними медіа, а й з аналітичними платформами, дослідницькими центрами та впливовими публічними інтелектуалами, які формують довготривалі інтерпретації міжнародних подій.

У підсумку покращення іміджу України в іноземному медіапросторі можливе лише за умови поєднання стратегічної комунікації, інституційної послідовності та розуміння логіки функціонування сучасних медіа. Такий підхід дозволить Україні поступово закріпити образ не лише жертви агресії, а й відповідального міжнародного актора, здатного пропонувати рішення, впливати на порядок денний і бути повноцінним учасником глобального політичного процесу.